

У зв'язку з цим дуже важливим питанням є діагностика тривоги, яку людина переживає в даний момент. У разі виявлення високого рівня тривоги завданням психолога буде надання людині психологічної допомоги з її зниження до оптимального рівня з наступною активізацією і включенням у дію внутрішніх ресурсів самого індивіда. Отже, тривога і тривожність можуть мати як дезорганізуючий, негативний вплив на діяльність суб'єкта, так і позитивний, адаптивний і мобілізуючий. Лише низький та середній рівні тривоги сприяють активізації діяльності, а отже, допомагають людині у проясненні загрозливої ситуації, виявленні реальних чи уявних небезпек. Помірний рівень тривоги створює передумови для пошуку та активізації всіх ресурсів людини з одночасним руйнуванням та заміною неефективних способів поведінки на результативні. Зрештою це робить особу найбільш адаптивною.

Отже, вищевикладеного впливає, що в цілому тривожність є проявом небажаної особистості. Суспільний лад та національна безпека нашої країни на пряму залежить від життєвої позиції громадян. Адже тривожність є передумовою її трансформації у делінквентну форму поведінки. Єдиний спосіб змінити всю цю ситуацію, яка склалася у сучасному суспільстві, – покращити життя, допомогти людству вирішити та подолати всі проблеми. Тому психологам та поліцейським при роботі з людьми, перш за все, необхідно сконцентрувати усю увагу на здійсненні превентивних заходів, які будуть сприяти попередженню виникнення асоціального способу життя, що у свою чергу забезпечить соціальну єдність та національну безпеку держави.

1. Про основи національної безпеки: Закон України №964IV від 19.06.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> (дата звернення: 04.03. 2023).

2. Кузьменко В. В., Діса О. В., Шинкаренко І. О. Психологія девіантної поведінки: навчальний посібник. Дніпро, 2019. 69 с

3. Шинкаренко І. О. Психосоціальні проблеми девіантної поведінки молоді. Актуальні питання протидії злочинності в сучасних умовах: вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 15 березня 2018 р. ДДУВС. С. 365-367.

4. Шинкаренко І. О. Соціально-психологічні чинники формування девіантної поведінки неповнолітніх злочинців. Вісник Запорізького юридичного інституту ДДУВС. Запоріжжя, 2008. №4. С. 219-225.

5. Фрейд З. Истерия и страх. Архангельск: Правда Севера, 2006. 358 с

6. Волошок О. В. Психологічний аналіз проблеми тривожності особистості. Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць К-ПНУ ім. І. Огієнка, Інститут психології ім. Г. С. Кастюка АПН України. 2010. Вип. 10. С. 120-128.

УДК 351.74

DOI: 10.31733/17-03-2023-806-809

Ліана СЕЛЕЦЬКА

курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності

Науковий керівник:

ст. викладач **Катерина МІТЧЕНКО**

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ОБГРУНТУВАННЯ НАДАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ ПЕРВИННОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Проблема насильства в сім'ї в національних масштабах вперше стало розглядатися у Сполучених Штатах Америки. Приводом для цього стала публікація в журналі Американської медичної асоціації, в 1962 році, статті

Г. Кемпа «Синдром дитини, яку б'ють». Термін «домашнє насилля» вживається в Європейській Конвенції про запобігання та боротьбу з насильством стосовно жінок та домашнім насильством. Під домашнім насиллям розуміються всі акти фізичного,

сексуального, психологічного чи економічного насильства, що здійснюється у сім'ї або на побутовому рівні або між колишнім чи теперішнім подружжям, партнерами, незважаючи на те, чи проживає правопорушник із жертвою або окремо від неї [1, с. 8].

Треба зауважити, що у більшості країн світу до кінця XX століття законодавчо і на практиці захист від домашнього насильства був практично відсутнім. Вперше у 1993 році ООН випустила документ під назвою "Стратегія боротьби із насильством в родині: довідкове керівництво", в якому було наголошено, що право на особисте сімейне життя не є правом на жорстоке поводження із членами родини. За останні десятиліття ми спостерігаємо активізацію боротьби із правовою безкарністю за домашнє насильство.

Першим документом, спрямованим на правову заборону насильства щодо жінок стала Стамбульська конвенція 2014 року, основний заклик якої полягає в тому, щоб покінчити з терпимістю щодо домашнього насильства. У колишньому Радянському Союзі обговорення проблеми сімейного насильства на державному рівні було під заборону і вважалося «закритою» темою, якої займалися лише кримінологи та інші окремі фахівці [4, с. 154].

Відомий фахівець із запобігання домашньому насильству Луїс Аларкон дає наступне визначення насильству: «насильство – це дії, що здійснюються одним (або декількома) особами, які характеризуються такими ознаками:

- 1) здійснюються умисне і направлені на досягнення певної мети;
- 2) завдають шкоди (фізичної, моральної, матеріальної тощо) іншій особі;
- 3) порушують права і свободи людини;
- 4) той, хто здійснює насильство, має значні переваги (фізичні, психологічні, адміністративні тощо), що робить неможливим ефективний самозахист жертви насильства [6, с. 23].

Домашнє насильство є досить поширеним явищем в українському суспільстві, від якого страждають як діти, жінки, батьки, так і чоловіки. Для запобігання та попередження такого явища був розроблений та набув чинності Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Згідно нього домашнє насильство – це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

Слід зазначити, що в нашій державі функціонує велика кількість закладів, які надають допомогу постраждалим від домашнього насильства, куди кожна така особа може звернутись за допомогою. Насамперед такі заклади надають постраждалим від домашнього насильства особам тимчасове житло та психологічну й юридичну допомогу.

Серед завдань уповноважених підрозділів Національної поліції України в цій сфері виокремлюють також виявлення фактів домашнього насильства та оперативне реагування на них; отримання та негайний розгляд заяв та повідомлень про домашнє насильство; інформування потерпілих про їх права та соціальні пільги, якими вони можуть скористатися у разі потреби; винесення термінових заборонних приписів стосовно осіб, що здійснюють домашнє насильство [2].

Питання надання поліцейськими первинної психологічної допомоги саме особам, які постраждали від психологічного насильства недостатньо вивчене науковою спільнотою. Саме поняття перша психологічна допомога – це сукупність заходів загальнолюдської підтримки та практичної допомоги ближнім, які відчують страждання і потребу. Може надаватись не лише професійними психологами, а й іншими спеціалістами, які знайомі з правилами її надання [5, с. 22]. У більшості випадків надається при тяжкому впливі психотравмуючої події на особу. Саме оцінка поведінки постраждалого є вирішальною для винесення рішення про надання первинної психологічної допомоги [3, с. 88].

На сьогодні вироблено декілька підходів надання первинної психологічної допомоги і в більшості з них вона розглядається як втручання, що орієнтоване на задоволення потреб, яке не є психотерапією.

Австралійська спільнота Червоного хреста вказує, що первинна психологічна допомога - це надання гуманної, турботливої і співчутливої підтримки, яка спрямована на вирішення, у першу чергу, насущних практичних проблем і задоволення потреб населення,

яке постраждало від надзвичайних ситуацій, стихійного лиха чи травмуючої події, та суворо слідує принципу «не нашкідь» [7, с. 15].

Модель індивідуального кризисного втручання George S. Everli передбачає наступні етапи первинної психологічної допомоги: стабілізація (інформування, задоволення базових потреб, пом'якшення дії гострих стресорів); визнання події і реакції постраждалого на неї; полегшення розуміння постраждалим як того, що вже відбулося, так і того, що відбувається у теперішньому, нормалізація; поширення ефективних копінг-стратегій; відновлення незалежного функціонування чи перенаправлення постраждалого з забезпеченням подальшого догляду [7, с. 17].

Raphael вказує, що первинна психологічна допомога має містити такі заходи, як: звернення до базових потреб (фізичний захист, досягнення почуття безпеки, задоволення фізіологічних потреб); звернення до психологічних потреб (втішання, емоційна підтримка, надання поведінкової підтримки, забезпечення емоційного вентильовання, поширення конструктивної поведінки); забезпечення соціальної підтримки (возз'єднання постраждалих з родинами, використання екстрених соціальних та суспільних підтримуючих зв'язків); сприяння продовженню надання допомоги (проведення сортування і перенаправлення осіб, які гостро потребують кваліфікованої допомоги, використання для підтримки постраждалих вже створених та ефективно існуючих соціальних мереж) [7, с.15].

Регіональний радник з профілактики та усунення стресу у Тихоокеанському та Азіатському регіоні при департаменті з питань безпеки ООН Н. Агазаде вказує, що первинна психологічна допомога зазвичай має складатися з наступних етапів:

- спостереження за ситуацією з її наступною оцінкою та обстеженням постраждалого;
- забезпечення доступу до постраждалого і налагодження довірчого контакту;
- забезпечення постраждалому безпеки і захист від будь-якої шкоди, включно аутоагресії; при необхідності – пошук можливостей надання невідкладної медичної допомоги; задоволення основних потреб;

- стабілізація емоційного стану постраждалих і зменшення дії зовнішніх стимулів;
- інформаційний обмін; надання допомоги у вирішенні практичних питань;
- налагодження зв'язків зі службами соціальної підтримки;

- проведення базового тренінгу копінг-стратегій; безперервний зв'язок зі службами підтримки і перенаправлення; збереження гідності постраждалого в умовах кризи [7, с. 18].

Проаналізував досвід роботи з постраждалим цивільним населенням внаслідок бойових дій на сході України директор Українського науково-дослідного інституту соціальної і судової психіатрії та наркології МОЗ України І. Пінчук запропонувала наступний алгоритм надання первинної психологічної допомоги особам, які переживають стрес:

- ненав'язливе надання практичної допомоги та підтримки;
- оцінку потреб і проблем; надання допомоги в задоволенні насущних потреб (наприклад, таких як їжа, вода, інформація);
- вміння вислуховувати людей, але не примушуючи їх говорити;
- вміння втішити і допомогти людині заспокоїтися; надання допомоги в отриманні інформації, встановленні зв'язку з відповідними службами та структурами соціальної підтримки; захист від подальшої шкоди.

І. Пінчук вказує, що при освоєнні алгоритму надання первинної психологічної допомоги важливо розуміти, чим вона не є. Це не та допомога, яку можуть надавати лише фахівці, це не професійна консультація, перша психологічна допомога не передбачає детальне обговорення подій, які викликали стан дистресу, це не прохання до потерпілого проаналізувати, що з ним відбулося, і встановити точну хронологію і суть подій [7, с. 16].

Слід відмітити, що переживання насильства однозначно є травмуючою ситуацією для всіх учасників. Тому є доречним більш детальне вивчення питання надання поліцейськими первинної психологічної допомоги особам постраждалим від домашнього насильства та напрацьовувати практичні рекомендації в даному напрямку.

1. Актуальні проблеми сімейного насильства : монографія за заг. ред. проф. Т.О. Перцевої та проф. В.В. Огоренко. Дніпро, 2021. - 199 с.

2. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 12.12.2022)

3. Мітченко К.В. Надання первинної психологічної допомоги дітям, що стали жертвами злочинів Безпека дитини: правовий, організаційний, психологічний та інформаційний виміри: матеріали всеукраїнської наук.-практ.конференції, Дніпро: Дніпроп.держ. ун-т внутр. справ, 2022.– С.

87 - 92

4. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: Навчально-методичний посібник до спеціалізованого курсу з протидії насильству в сім'ї для курсантів вищих навчальних закладів МВС України. Київ, 2012. 246 с.

5. Перша психологічна допомога: посібник для працівників на місцях. – Київ: Університетське видавництво. ПУЛЬСАРИ., 2017. – 66 с.

6. Протидія домашньому насильству органами Національної поліції: метод. посіб. / С.В. Альошкін, О.В. Даценко, К.Л. Бугайчук, Т.М. Малиновська, К.Ю. Шеремет. Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ. 2019. 93 с

7. Протоколи надання першої психологічної допомоги військовослужбовцям Національної гвардії України в екстремальних умовах діяльності : посібник / О.С. Колесніченко, Я.В. Мацегора, І.І. Приходько / За заг. ред. проф. І.І. Приходька. Харків: НА НГУ, 2018. 40 с.

УДК 351.74

DOI: 10.31733/17-03-2023-809-810

Катерина ЧОРНА

курсант ННІ права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник:

викладач **Роман МАРКОВ**

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

РІВЕНЬ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК КЛЮЧОВА ВИМОГА ДО КАНДИДАТА НА СЛУЖБУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Національна поліція України відноситься до системи правоохоронних органів, серед основних функцій якої не лише розслідування правопорушень та притягнення винних осіб до відповідальності, а й вчинення дій для виявлення та припинення правопорушень, а також затримання осіб, які можуть бути причетні до їх скоєння.

Отже, з аналізу цих цілей та завдань Національної поліції України, можна дійти цілком закономірного висновку про те, що працівники цього органу повинні мати не лише ґрунтовні юридичні знання, а й мати відповідний рівень фізичної підготовки, що дозволить працівнику ефективно реалізувати покладені завдання.

Звідси, потребує дослідження категорія «рівень фізичної підготовки» як ключова вимога до кандидата на службу в Національній поліції України та її роль у подальшій професійній діяльності поліцейського.

Відповідно до положень статті 49 Закону України «Про Національну поліцію» рівень фізичної підготовки є невід'ємною вимогою для кандидатів на посаду поліцейського. Тобто, як бачимо, на вимога щодо рівня фізичної підготовки особи-кандидата на посаду поліцейського є законодавчо визначеною [1].

При цьому, деталізується це положення в рамках спеціального підзаконного нормативно-правового акту – Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України» від 9 лютого 2016 року № 90 [2].

Серед основних причин, які зумовлюють важливість рівня фізичної підготовки кандидатів на посаду поліцейського можна виокремити такі:

- по-перше, рівень фізичної підготовки поліцейських безпосередньо впливає на виконання ними службових обов'язків. Зокрема, відповідно до статті 44 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейські мають право застосовувати фізичні заходи примусу в тому числі прийоми боротьби (рукопашного бою). Виходячи із вказаного, розуміємо, що законодавцем надано правоохоронцям спеціальне право на застосування прийомів рукопашного бою, а отже вони повинні вправно та якісно вміти їх виконувати. Отже, рівень фізичної підготовки тут неабияк важливий [4, с. 6];

- по-друге, цілком слушною є думка науковця Бортник С., який переконаний, що рівень фізичної підготовки поліцейського впливає на формування професійно важливих психічних якостей, такі як психічна стійкість та витривалість, концентрація та